
XXXX XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

S P R Á V Y Č S K P

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Členský obežník

Československého zväzu kresťanských pracujúcich Švajčiarska
1976 - Január / Február - 1/2

PERSPEKTÍVY ŠVAJČIARSKÉHO HOSPODÁRSTVA V ROKU 1976.

Podľa skusených prognostikov je treba počítať s tým, že prvá polovina roku, do ktorého vstupujeme, bude ešte prebiehať v znamení súčasnej depresie. Pribudne vraj ešte, Bohužiaľ, nezamestnaných. Pribudne aj podnikov, ktoré zastavia alebo omézia prácu, pretože ich sklady budú plné tovaru, ktorý stále ešte nikto nebude chcieť. Až v lete sa, vraj, dá očakávať začiatok postupného a pozvoľného zlepšovania konjunktúry. Predovšetkým vďaka očakávanému stúpnutiu dopytu zo zahraničia, kde sa podľa vraj zarúčených informácií sklady príslušného tovaru konečne vyprazdňujú. Okrem toho sa počíta s väčšími objednávkami z verejnej ruky, vďaka vládou uzneseným "injekciám", a s postupným obnovovaním chuti nakupovať aj u širokých spotrebiteľských vrstiev, ktoré dnes miestami až úskostlivo šetria. Verí sa, že oživeniu konjunktúry napomôžu aj už uskutočnené opatrenia monetárne-ako je zvýhodnenie úverov znížením úrokovej sadzby a úsilie o zníženie vysokého kurzu švajčiarskeho franku-a zavedenie záruky za exportné riziko/Exportgarantie/spolu s všeobecným nadbytkom voľného kapitálu. Pri tom ovšem je treba si uvedomiť, že po "olejovom šoku" a po dlhoročnom prezrievaní niektorých skutočností technického a hospodárskeho vývoja v jednotlivých zemiach-musia sa nielen švajčiarske ale aj celé svetové hospodárstvo vyrovnávať súčasne s celým radom problémov tak zv. zmeny štruktúr. Menia sa relácie cien, menia sa dodavatelia i odberatelia či záujemci doma i vo svete, menia sa výrobky a potrebné odbornosti, a bude teda treba premeniť, preskúpiť a niekde aj celkom prebudovať príslušné kapacity. Nemalým problémom je niekde aj hromadný odchod cudzích robotníkov. To všetko potrebuje čas a rozvahu-predovšetkým potom viac o všetkom vedieť a dostatočne ďaleko dopredu vidieť. Ničmenej sa vo Švajčiarsku počíta, že v druhej polovici tohto roku sa už podarí dohoniť aspoň to, čo sa v prvej polovici stratilo, takže nakoniec sa za rok 1976 vyhospodará najmenej ten istý reálny hrubý národný produkt ako v roku minulom.

Niektoré odvetvia zostanú ovšem ďalej pod tlakom depresie. Predovšetkým bytová výstavba; koncom r. 1975 bolo vo Švajčiarsku 80.000 prázdnych bytov. Ani v oblasti priemyslových investícií, stavebných či strojových, nemožno očakávať veľké oživenie; podniky majú dnes nevyužitú prebytočnú kapacitu, ktoré sa budú pochopiteľne snažiť pri zvýšení výroby naplniť skôr ako sa začnú budovať nové. Pokiaľ ide o tzv. trh práce, zohrá svoju úlohu všeobecné úsilie zvyšovať produktivitu racionalizáciou-na úkor počtu pracovníkov. Napriek tomu očakávajú prognostici, že by od polovice roku malo aj nezamestnaných pomaly ubývať. Ovšem nerovnako rýchle v roznych odvetviach. Spotrebiteľské ceny vraj do konca roku stúpnu najviac o 4%. Predpokladá sa plné mzdové vyrovnanie-na rozdiel od roku práve uplynulého, kedy bolo možné len v lepšie prosperujúcich podnikoch. S oživením konjunktúry v druhej polovici tohto roku sa počíta nielen vo Švajčiarsku, ale tiež v Nemecku a v ostatných zemiach EHS. Bolo by len žiadúce, aby toto oživenie bolo trvalé a nie len krátkodobé prechodné.

Z P R Á V Y Z Č S K P

- oo ČTVRTÉ KŘESŤANSKO-DEMOKRATICKÉ SYMPOSIUM ČSKP se bude konat letos ve dnech 30.dubna až 2.května opět v lázních ZURZACH.
- oo PŘETÍŽENÉ VEŘEJNÉ POKLADNY pro pojištění v nezaměstnanosti prosí pojištěnce o trpělivost. Nestačí dost rychle vyřizovat náhlou záplavu žádostí o denní dávky, ba ani nové žádosti o přijetí. Zpoždění, prý činí v některých případech až tři měsíce. Žadatelé se zejména upozorňují na to, aby v zájmu plynulého odbavování vyplňovali všechny tiskopisy přesně a úplně. To platí ostatně i pro pojištěnce u naší pokladny odborové /Arbeitslosenkasse des CMV/, které se doposud daří pracovat se zpožděním minimálním-především díky síti spolupracujících krajských sekretariátů a díky obětavé referentce našeho ČSKP sestře Vragové.
- oo POČET NEZAMĚSTNANÝCH VE ŠVÝCARSKU stoupl v měsíci prosinci m.r. až na 26.560 čili na 0,9% pracujícího obyvatelstva. Proti jiným evropským státům je to velmi málo. Znepokojující je však prudkost prosincového vzestupu, téměř o 30% proti listopadu. Vysoký je též počet pracujících se zkrácenou pracovní dobou, který koncem prosince činil asi 120.000 v asi 2000 závodech. Nejvíce nezaměstnaných mělo Švýcarsko v r.1936- a to 80.554; nejméně v r.1973/pouze 81 registrovaných/. Srovnání s dnešním stavem komplikuje skutečnost, že v poslední době Švýcarsko opustilo téměř 100.000 zde zaměstnaných cizinců; kteréžto číslo ovšem nelze k domácím nezaměstnaným prostě přičíst, poněvadž někde naopak jejich odchodem nezaměstnanost právě vznikla či stoupla.
- oo SAMOCHVÁLA RVHP. Ústřední tajemník RVHP Fadějev komentoval slovy oplývajícími chválou výsledky splněného uplynulého pětiletého plánu. Národní důchod zemí RVHP stoupl prý v jeho období o celých 36%-jen v posledním roce 1975 o 8,4%/kolikrát už jsme slyšeli a četli podobná čísla/. Předmětem zvláštního zdůraznění je instalovaný výkon atomových elektráren, který prý činí dnes 7,5 mil.kW a v roce 1980 má dosáhnout 30 mil.kW. Též zemědělská produkce prý v posledních 5 letech stoupla, ale tato čísla pro jistotu bilance neuvádí.
- oo KDYŽ TAJNÁ - TAK TAJNÁ. Kongresu USA byl předložen návrh zákona, který ukládá těžké tresty za prozrazení a rozšiřování jmen členů tajné služby CIA. Tresty by měly jít až do 10ti let vězení a 10.000 dolarů pokuty. Podnětem k tomuto návrhu bylo prý nedávné zavraždění pracovníka CIA v Athenách potom, co jeho incognito prozradil athénský tisk. CIA vzal v ochranu ve své novoroční zprávě "O stavu národa" i prezident Ford, když před Kongresem prohlásil, že "bez akceschopné tajné služby jsou USA ve světě jako slepé a svázané."
- oo JAKO PŘÍPRAVU K NAVRHOVANÉ SVĚTOVÉ KONFERENCI "SEVER-JIH" předložila švédská organizace Dag-Hammarskjöld-Stiftung světové veřejnosti k diskusi svou vlastní studii probírající možnost pomoci Třetímu světu. Studie předkládá obyvatelům bohatého Západu konkrétní návrh: snížit o 17% spotřebu masa, o 20% potřebu obytného prostoru a o 70% jízdy autem. Při vhodné organizaci bydlení a zejména vnitroměstské dopravy by to komfort západních "boháčů" nikterak neohrozilo, ba větším množstvím zeleniny ve stravě místo masa by prý naopak ozdravěli/obvod břicha německých mužů je dnes průměrně již o 8 cm větší nežli před 25ti lety/. A na druhé straně

"Třetímu světu"by tím bylo náramně pomoheno;vždyť např.na výrobu jedné kalorie v mase je třeba "zkrmit"celých šest kalorií zeleninových!Studie se zabývá i různými aspekty realizace.Nicméně se přiznává,že celá věc není nikterak jednoduchá-ani na "papíru"na.

- oo 28,7% ŠVÝCARSKÉHO HRUBÉHO SPOLEČENSKÉHO PRODUKTU/součet hodnoty všech výrobků a služeb tj.Bruttosozialprodukt-GNP/dostal v roce 1975 přímo či nepřímo švýcarský stát ve formě daní a dávek.V roce 1974 to bylo 28,1%.Podle statistických údajů převzatých z BRD je ve všech ostatních hospodářsky vyspělých zemích státní administrativa dražší nežli ve Švýcarsku. V Itálii stojí 30,1% GNP, v USA 33,4%,v Belgii 35,1%, v Rakousku a Velké Británii 35,6%, ve Francii 36,1%,v BRD 36,7%,v Dánsku 40,5%,v Norsku 43,4%, ve Švédsku 44,7% a v Holandsku 48,5%.V některých zemích je v tomto podílu započten ovšem již také příspěvek na pojištění nemocenské,úrazové a starobní,čímž je výsledek poněkud zkreslen/ve Švýcarsku činí částky zaplacené těmto pojišťovnám dalších asi 9,5% GNP/.
- oo SPOLUPRÁCE SOCIALISTŮ S KOMUNISTY-ANO ČI NE ? Toto dilema bylo v lednu již dvakrát na programu setkání zástupců západoevropských socialistických a sociálně-demokratických stran;poprvé v dánském Helsingöru,kde se sešli reprezentanti z 18ti zemí,podruhé na užší schůzce"jihoevropanů" v Paříži.Zásadním odpůrcem jakékoliv spolupráce je německý kancléř Schmidt ,poukazující zejména na nespolehlivost komunistů vzhledem k NATO.Naproti tomu jsou opačného názoru především francouzský socialista Mitterand a italský De Martino.Jablkem sváru,zejména v Helsingöru, byla i otázka tržního hospodářství."atímco němečtí sociální demokraté se k němu plně znají a odmítají jakoukoliv formu hospodářství plánovaného,prohlásil De Martino,že sice odmítá státní plánování praktikované v komunistických zemích,ale je pro"demokratické plánování odpovídající potřebám pracujících a spotřebitelů".Jak krásná slova!?
- oo ANGOLA-ANGOLA! V Portugalsku žije dnes na 350.000 uprchlíků z této nešťastné africké země.Přišli o všechno,úplně o všechno,nemají práci,žijí z podpor-je jim zima. Šli by prý nejraději zpět do Angoly,která je většině z nich zemí,v níž se narodili ,kdyby to bylo jen trochu možné.Tam ale budou asi už brzy jiní páni,kterí budou mít jiné zájmy nežli o hospodářskou prosperitu země, o kterou by se takoví reemigranti zcela jistě postarali./Leda by Západ přece jenom ještě včas pochopil jaké nebezpečí odtud hrozí a definitivnímu vítězství rudých MPLA přece jen zabránil?!/
- oo LIDOVÉ HLASOVÁNÍ 21.BŘEZNA má rozhodnout o tom jak bude znít ustanovení o SPOLUROZHODOVÁNÍ ZAMĚSTNANCŮ, jímž má být doplněn článek 34 švýcarské ústavy.Proti iniciativnímu návrhu odborů - vypracovanému především našimi odbory křesťanskými-se předkládá tzv.protinávrh parlamentu,vyšedší/podle zpráv CNG/ z kruhů zaměstnavatelských,který v mnoha směrech právo zaměstnanců na "Mitbestimmung"omezuje/zavádí nepřesný pojem"přiměřené spolurozhodování" , omezuje spolurozhodování pouze na otázky provozu podniku čili vylučuje z něj záležitosti hospodářské,vylučuje spolupůsobení odborových organizací atd/.Při tom právě současná hospodářská deprese ukazuje,jak důležitá je v každém podniku spolupráce opravdu všech a ve všem.

Ú V A H Y - D O K U M E N T Y

ŠPANĚLSKO: malé ryby také ryby.

Stávka skoro 150.000 stavbařů. Pak 80.000 pracujících kovodělného průmyslu. Potom železničáři, zaměstnanci madridského metra, bank, dělníci automobilky Seat, dokaři v Barceloně, telefonní služby. Vytvářejí se stávkové výhory, zakládají fondy solidarity. Diskutuje se o nových kolektivních smlouvách. Odbory, které mají ve Španělsku velkou váhu, se aktivizují. Projevují se snahy docílit zajištění minimálního denního výdělku dělníka-850 peset. Stále hlasitěji se mluví o požadavcích svobody tisku a projevu. Dávají se veřejné tiskové konference v madridských hotelích za účasti zahraničních dopisovatelů. Demonstrace a manifestace. Late,tní politizace sociálního hnutí...

Lze stěží uvěřit, že tohle se děje ve Španělsku. Starý Franco aby se ve své hrobce obrátil! Kde je platnost jeho někdejšího výnosu, podle něhož každé úřady nepovolené shromáždění více než dvacetí osob bylo automaticky považováno za nezákonné a tudíž trestné?

Ale každá akce si vyžaduje protiakci. Juan Carlos a jeho vláda mají ze situace bolení hlavy; podali prst a chňapli jim doslova po celé ruce. Jak to teď zařídit, aby se poměry v zemi v rozumné a pro monarchii přijatelné míře liberalizovaly/a to je třeba, aby Juan Carlos, který má zájem o Evropu, vyšel k této Evropě vstříc nezatížen Francovým dědictvím/-a při tom nedopustit, aby dlouho hromaděné vody najednou neprotrhly hráz a Španělsko nezaplavil nekontrolovatelný příval?

"Vláda si uvědomuje nutnost zlepšit politický řád, není však ochotna diskutovat o tom v pouličních demonstracích," prohlásil muž španělského režimu číslo dvě, ministr vnitra Fraga Iribarne 15. ledna. A o několik dní později řekl: "Pouze věrnost odkazu minulosti a kontinuita jsou partnery změny." Zdá se, že ve snaze povolit šrouby- nikoli však uspěchaně a neuváženě- zvolila moc taktiku cukroví a biče. Přeshlapuje na místě s amnestií. Slíbené volby a ustavení demokraticky voleného parlamentu byly prodloužením platnosti současné legislatury posunuty o rok. Policie zatýká, ale pak propouští, jako by v tomto nelogickém zásahu byly současně obsaženy varování i smířlivé gesto dobré vůle. Hlídá si zpovzdálí demonstrace, ale když se k nim připojí extrémní živly a vymknou se z ruky jejich organizátorům, neváhá použít pendreků a slzného plynu. Ale často se vyjednává. Jsou to většinou jednání, která nedospívají k pozitivním výsledkům, ale jsou to přece jen jednání. A to je ve Španělsku také novum. "Chceme vytvořit pacifickou a civilizovanou opozici," prohlásil jeden z vedoucích činitelů socialistické strany. Zdá se, že jak vláda, tak opoziční proudy si uvědomují nutnost mírového řešení vnitřních problémů. Vědí, že kdyby v zemi zavládl pocit osobní nejistoty, přetalo by to zlatou žílu španělské ekonomie- mezinárodní turismus- a to by byla těžko napravitelná chyba jedné i druhé strany.

Politické síly se formují- "Dělnická katolická akce, Křesťanští demokraté, Dělnická socialistická strana/PSOE/, tzv. "Španělská demokratická junta"/prokomunistická/, "Socialistická platforma demokratické konvergence"... opouštějí ulitu politické illegality. Vedle demokratických institucí ovšem vystrkují růžky i extrémní síly jako anarchisté, pročínští komunisté, trockysté a jím podobní, kteří odmítají cestu jednání a vyslovují se výlučně pro násilí;

loví v kalných vodách a využívají každé příznivé příležitosti jakou jim poskytuje nynější politický a sociální kvas. Ve skutečnosti jsou to oni, kdo nutí Juana Carlose a jeho vládu k opatrným krokům, nezrychlují, nýbrž zpomalují přirozený vývoj.

Předseda vlády Navarrra nedávno prohlásil, že brzy bude mít Španělsko čtyři nebo pět politických stran s vyloučením komunistické. Ale kdyby se nakrásně komunisté přece jenom jednoho dne ve Španělsku etablovali, nebyl by to zřejmě komunismus Cunhallova typu, slepě oddaný moskevskému ústředí. Portugalsko španělské komunisty spíše odpuzuje než přitahuje. Byl by to asi komunismus italského druhu, odmítající centrální řízení zvenčí, lpící na stranické nezávislosti, nedogmatický a nakloněný myšlence plurality stran.

Španělsko těchto dnů se podobá Šípkové Růžence probouzející se po čtyřicetiletém spánku. Osvobozující polibek mu nevtiskl ani tak Juan Carlos, jako demokratické a liberální síly. Cesta bude nepochybně velmi dlouhá a trnitá. Avšak už dnes, po prvních nesmělých ale dosti povzbudivých krůčcích po frankistického režimu je jedna věc zřejmá: že monarchistické Španělsko Juana Carlose je, pokud jde o občanské svobody, dál, než "socialistické" Československo soudruha Gustáva Husáka. Lidé se ve Španělsku volně pohybují, mohou kdykoli vycestovat a zase se do své vlasti vrátit. Zemi navštěvuje ročně přes čtyřicet milionů zahraničních turistů a přece v nich režim nespátňuje čtyřicet milionů špiónů či ideologických diverzantů. A nakonec ještě jeden srovnávací příklad; ministr vnitra Fraga Iribarne přijal před několika dny socialistického předáka Pabla Castellana a ve "velmi srdečné atmosféře", jak říká komuniké, s ním jednal o aktuálních problémech... Jaké potěšení by bylo dovědět se, že jeho československý protějšek Obzina debatoval o vývoji v ČSSR řekněme s ?!

Stanislav M. Kríž

+ + + + +

- oo ANDREJI AMALRIKOVI se podařilo propašovat k západním novinářům dopis, v němž píše, že v posledních deseti letech počet politických vězňů v Sovětském svazu stále stoupá. Podle jeho názoru je za politické delikty a za obhajobu lidských práv v sovětských vězeních na 3 miliony osob. Amalrikův dopis polemizuje s nedávným prohlášením náměstka sovětského ministra spravedlnosti A. Sucharjeva, podle kterého "v SSSR političtí vězňové vůbec nejsou"/!/. Amalrik usvědčuje Sucharjeva ze lži, když tento tvrdí, že v SSSR neexistují zákony, které by potlačovaly politické nebo náboženské přesvědčení. "Takové zákony jsou. Jmenují se článek 90 a 190 trestního zákona", píše disidentský historik a dodává, že v SSSR se netrestá tak samotné přesvědčení jako jeho vyjadřování. "V letech 1929 až 1931 stačilo být kulakem, nebo i jen potomkem kulaka, aby byl člověk odeslán do tábora. V období 1941-1945 stačilo být krymským Tatarem, povolžským Němcem, Kalmykem, Čečenem, ..". Amalrik se dále zabývá poměry v pracovních táborech a píše, že strava se rovná trvalému hladovění, korespondence s rodinami je omezená, balíčky z domova se smějí přijímat až po odpykání poloviny trestu a návštěvy nejbližších se povolují nanejvýše dvakrát do roka.

- oo VŠICHNI, KDO JSOU POSTIŽENÍ ZKRÁCENOU PRACOVNÍ DOBOU budou nadále dostávat vyrovnávací dávky z nezaměstnanostního pojištění až 18 měsíců v údobí dvou let. Doposud se vyrovnávací dávky vyplácely jen 12 měsíců. O prodloužení rozhodl BIGA s platností od 1. února 1976.

- oo KONCEM ROKU 1975 Spojené státy americké dosáhly počtu 215 mil. obyvatel. Jak vyplývá ze statistik, každých deset vteřin se v USA narodí dítě, každých 16 vteřin jedna osoba zemře, každých 81 vteřin přibude do země emigrant a každou čtvrt hodinu ji jeden opustí.
- oo TŘIKRÁT AŽ ČTYŘIKRÁT TÝDNĚ musí britské stíhačky zasahovat proti sovětským vojenským letadlům, která narušují britský vzdušný prostor. Jak oznámilo ministerstvo obrany v Londýně k narušení dochází nejčastěji mezi severními výběžky Skotska a Faerskými ostrovy, ponejvíce výzvědnými letouny typu Tupolev.
- oo "UJIŠŤUJETE, že program Francouzské komunistické strany sleduje budování socialismu s lidskou tváří. Jestliže tento ideál není pouze frází, pak jistě odpovíte na mou výzvu a pozvednete svůj hlas za propuštění mého syna Vladimíra. Prosím Vás o to z celého srdce..." Těmito slovy se matka vězněného básníka Bukovského obrátila na generálního tajemníka FKS Georges Marchaisa. Marchais sice 7. ledna prohlásil, že pro francouzské komunisty je "socialismus synonymem svobody" a zaujal dosti kritické stanovisko k metodám, užívaným v SSSR v otázce občanských práv, avšak není známo ani zda Marchais hodlá budovat socialismus s lidskou tváří ani zda vyhoví paní Bukovské.
- oo LIST "NEUES DEUTSCHLAND" ostře a nevybíravě kritizoval západoněmeckou televizi, která 7. ledna vysílala dokumentární snímek o pracovních táborech v SSSR; filmové záběry označil list za "antisovětskou hysterii", kterou prý lze srovnat jen s Goebelsovou propagandou. Současně napadl A. Solženicyna, který k pořadu napsal komentář, a rovněž A. Sacharova za jeho varování před falešnými iluzemi détente: "Sacharov se hlásí k vrahům Chilského lidu, staví se proti mírovému soužití a nahrává vodu na mlýn provokatérům," píše Neues Deutschland.
- oo VĚDA A TECHNIKA 20. STOLETÍ velmi změnily tvář našeho světa; v lecčems k dobrému, v jiném naopak k horšímu. Agentura France-Presse uveřejnila přehled nejvýznamnějších dat objevů v uplynulých třech čtvrtinách našeho století/1900-1975/: 1901-Belgčan Wildiers objevil vitamíny; 1903-paní Curieová byla první ženou-laureátkou Nobelovy ceny/za fyziku/; 1905-Einstein formuluje teorii relativity; 1911-Angličan Rutherford objevuje strukturu atomu; 1916-Freud uveřejnil svůj proslulý "Úvod do psychoanalýzy"; 1927-první mluvený film; 1928-A. Fleming objevil penicilin; 1944-Američan Aiken sestrojil první moderní počítačový stroj; 1945-první atomové bomby dopadly na Hirošimu a Nagasaki; 1948-byl vyroben první tranzistor; 1956-Američan Pincus definuje antikoncepční pilulku; 1957-sovětský Sputnik se stává první umělou družicí Země; 1967-Dr. Barnard provedl první transplantaci srdce v Jihoafrické republice; 1969-Američan Armstrong vytlačil první stopu člověka na měsíčním povrchu.
Naše Země měla v r. 1900 asi půldruhé miliardy obyvatel, v r. 1975 již přibližně 4 miliardy 150 mil. duší.
- oo KOLEM ROKU 1990 bude na světě tolik plutonia, že postačí k výrobě nejméně 300.000 jaderných pum; prohlašují to vědci, kteří se v lednu shromáždili v indickém Madrasu na 25. "pugwashské konferenci" a varují před politickou labilitou světových režimů před koncem našeho století. Účastníci konference ze 34 zemí se vyslovili pro účinnou kontrolu všech nukleárních pokusů, pro postupné vyhlašování bezatomových pásem na celém světě a pro politickou a mravní mobilizaci světového veřejného mínění proti dalšímu šíření jaderných zbraní

- oo PAPEŽ PAVEL VI vyslovil politování, že války, které propukají v různých částech světa, podkopávají jeho výzvy k budování "civilizace, založené na vzájemné lásce". Tyto konflikty zabíjejí optimismus a naděje. "Válka v Libanonu, války, nepokoje, konflikty, nenávisť a zase války. I takový Island, který jde do války proti Anglii kvůli treskám!"
- oo ANI 2200 LET nepoškodilo strukturu červených a bílých krvinek, pocházejících ze staroegyptské mumie. Krvinky prozkoumali vědci z michiganské university pod elektronickým mikroskopem.
- oo ASUÁNSKÉ PŘEHRADĚ V EGYPTĚ, postavené se sovětskou pomocí, je pět let. Reguluje nilské záplavy, které pro zemi znamenají život, vyrábí 4.200 megawattů elektrického proudu. Avšak po pěti letech se projevují také záporné důsledky tohoto kolosálního vodního díla, jež vytvořilo největší přehradní jezero na světě. Je to především nebezpečné opětné rozšíření bilharzie; touto parazitární nemocí jsou postiženy dvě třetiny egyptského obyvatelstva. Dále se zvýšila eroze břehů dolního Nilu a zavodňovacích kanálů, protože přehrada zachycuje jíl a bahno z etiopských hor, jimiž dříve řeka pravidelně zanášela nilskou deltu. V Kahiře mají obavu, že v případě války/kupříkladu nového konfliktu s Izraelem/, by se přehrada stala cílem náletů a sabotáží a její vyhození do povětří by způsobilo katastrofální záplavy celého nilského údolí. Konečně mnozí egyptští felláhové tvrdí, že od doby, co přehrada stojí, snížila se "chuť, vůně a kvalita" vody z Nilu. Letošní páté jubileum bude oslaveno strážlivě, soudí pozorovatelé, a dodávají, že hlavním důvodem je rapidní ochlazení egyptsko-sovětských vztahů.
- oo NEOHROZENÍ ČÍNŠTÍ NEBO JAPONŠTÍ mořeplavci možná objevili Ameriku již řadu století před Kryštofem Kolumbem; svědčí o tom nedávné nálezy asi třiceti kamenných kotev, které potápěči vypátrali při kalifornském pobřeží poblíž Palos Verdes. Jde o žulové bloky, provrtané lidskou rukou vprostřed. Váží až 225 kilogramů. Do dávného sporu kdo vlastně objevil Ameriku si přisadil své polínko i americký archeolog Robert Marx. Podle jeho názoru prvními objeviteli Nového světa jsou staří Fojnicičané, nejzdatnější mořeplavci starověku. V současné době Marx pátrá podél izraelských břehů po zbytcích potopených fénických plavidel; najde-li aspoň jedno, hodlá je zrekonstruovat a podniknout na něm plavbu ze Středozeří do Ameriky. Marx nesouhlasí s teorií známého Thora Heyerdahla, podle kterého prvními objeviteli jsou staří Egyptané, kteří prý dávno před Vikingy a Kolumbem připluli do Ameriky na papyrových vorech.

+ + + + +

"NENÍ MOŽNÉ PŘEDPOKLÁDAT DŮVĚRU MEZI NÁRODY, VZÁJEMNÉ POROZUMĚNÍ, ODZEROJENÍ A MEZINÁRODNÍ BEZPEČNOST BEZ EXISTENCE OTEVŘENÉ SPOLČNOSTI RESPEKTUJÍCÍ SVOBODU PŘESVĚDČENÍ, INFORMACÍ, PRAVO PSÁT A PUBLIKOVAT, CESTOVAT DO ZAHRANIČÍ A ZVOLIT SI ZEMI, V NÍŽ CHCE ČLOVĚK ŽÍT."

A. Sacharov

- oo VÝSTAVA ŽIVOTNÍHO DÍLA FRANTIŠKA KUPKY českého malíře/1871-1957/, považovaného snad více v cizině nežli doma za jednoho z tvůrců ba vynálezců šoudobého výtvarného umění, byla otevřena v Zürichu /Kunsthauus/ a potrvá do 14. března. Kupka prožil větší část svého života ve Francii. V Zürichu vystavená díla pocházejí z valné části z expozice newyorského musea Guggenheimova.
- oo PRODANÁ NEVĚSTA byla uvedena v novém nastudování na jeviště curyšské opery. Posledně tu byla hrána v sezóně 1965/66 a dosáhla 22 repríz. Přejme jí i tentokráte hodně úspěchu.

oo NATO A VARŠAVSKÝ PAKT VE STŘEDNÍ EVROPĚ.

Podle statistiky mezinárodního ústavu pro strategické studie v Londýně z r.1975 "The Military Balance 1975-76", je poměr vojenských sil mezi NATO a státy Varš.paktu naprosto nerovnoměrný. Prosincová zpráva předsedy vojenského výboru NATO, admirála Hill-Nortona, přináší vážné varování pro vídeňská jednání SALT. Přehledná tabulka dokazuje absolutní převahu Varšavského paktu ve Střední Evropě:

	pozemní síly	pancéře	letadla
NATO:USA	198.000	2.100	280
Velká Brit.	55.000	650	130
Belgie	63.000	375	140
Holandsko	78.000	525	160
Něm.sp.rep.	345.000	2.650	550
Francie	58.000	325	400
Kanada	3.000	30	50
<u>Celkem:</u>	<u>800.000</u>	<u>6.655</u>	<u>1.710</u>
Varš.pakt			
SSSR	460.000	8.000	1.200
ČSSR	155.000	2.600	450
Vých.Něm.	100.000	1.650	325
Polsko	210.000	3.200	825
<u>Celkem</u>	<u>925.000</u>	<u>15.450</u>	<u>2.800</u>

Státy NATO přijaly v Bruselu v prosincovém zasedání návrh Kissingerův pro nastávající jednání o odzbrojení. V první fázi má být redukován stav ozbrojených sil USA a SSSR ve střední Evropě o 15%/USA na 163.000, SSSR na 392.000/a 1.700 pancéřů/. V druhé fázi má být snížen stav vojsk NATO o 70.000, stav vojsk Varš.paktu o 225.000. K tomu by NATO odstranilo celkem 1000 atomových zbraní. Dnes jich má v Evropě asi 7.000. V Bonnu prohlásil západoněmecký zahraniční ministr, že dnešní jednání o odzbrojení blokuje pouze Sovětský svaz .
Dr.B.H.

oo KŘESŤANSKO DEMOKRATICKÁ SVĚTOVÁ UNIE konala své loňské zasedání v Římě ve dnech 28.až 30.listopadu. Zúčastnili se ho delegáti z 45 zemí. Některé z politických stran KD jsou stranami vládními, jiné jsou v opozici, některé z nich jsou dokonce donuceny pracovat v ilegality. Některý zástupci "třetího světa", především ze států Jižní Ameriky, zdůrazňovali nutnost revoluční cesty ke změně politického systému v zemi. Zástupce KD v Chile hovořil o nutnosti boje proti stávající diktatuře. V ilegalitě zůstává zatím též KD ve Španělsku a v Portugalsku. Delegáti průmyslově vyspělých států nepoužívali slov "revoluce" ale "evoluce". Jsou rozhodnutí poskytnouti bratrským stranám ve vývojových zemích veškerou praktickou a morální pomoc k dosažení jejich cílů. Křesť.dem.strana Švýcarska/CVP/byla v Římě také zastoupena. Přítomni byli i exiloví zástupci východoevropských zemí/za ČSR Dr.Bunža a Ing.Husák/. Zasedání předsedal italský zahraniční ministr a president UMDC Mariano Rumor.
Dr.B.H.

oo IDI AMIN daroval 2000 hektarů ugandské půdy organizaci palestinského osvobozovacího hnutí PLO. Při předávací ceremonii prý prohlásil, že tak činí proto, aby ti Palestinci, kteří budou půdu obdělávat, mohli z výtěžku vyživovat rodinné příslušníky svých padlých a osoby žijící v exilu.

ROZMARNÉ POČASÍ -DÁ SE PROTI TOMU NĚCO DĚLAT?

Pro miliony lidí je průběh počasí-zejména v období vegetace-stále otázkou života nebo smrti. Avšak i ti, jimž v důsledku přírodních katastrof nehrozí přímo smrt hladem, nejsou z vlivu počasí vynati.

Průběh počasí v jednotlivých klimatických zónách zaznamenává výkyvy a anomálie, jež začínají být předmětem studia a obav odborníků. Klimatologové zjišťují, že as od poloviny tohoto století začíná být průběh povětrnostních podmínek na naší planetě ovládn jinými zákonitostmi, než tomu bylo dříve.

Jsou lidé, kteří se domnívají, že počasí lze nějak ovlivnit. Mnohé národy, zejména v rozvojových zemích, se modlí ke svým božstvům, aby seslala na zemi déšť. Je snad Bůh sám za výkyvy počasí zodpovědný, nebo je spíše zavinil člověk svými neuváženými zásahy do přírodní rovnováhy? Každého obyvatele této planety se průběh počasí dotýká přímo, a to ve formě cen potravin. Je samozřejmé, že v důsledku neúrody stoupají ceny potravin.

Rok 1972 byl celosvětově pro zemědělskou výrobu s hlediska průběhu povětrnosti velmi nepříznivý. Velké sucho zasáhlo zejména SSSR, který byl nucen nakoupit velké množství chlebového obilí v zahraničí. V důsledku zvýšené poptávky stouply zákonitě ceny potravin. Tak např. na konci roku 1971 stála 1 tuna amer. pšenice na světovém trhu 38,58 dolarů. V srpnu 1974 však zájemci museli za totéž množství pšenice již zaplatit 161,67 dolarů.

Hospodářský odborník Don Paarlberg se vyjádřil o průběhu počasí v r. 1974: "Byl to rok, v němž sv. Pater dělal všechno obráceně." V USA platil tento rok za jeden z nejhorších. Z jara se dostavily nečekané povodně a zátopy zemědělských ploch. Pak přišlo léto a přineslo sucha, jež byla největší za celá desetiletí. V témže roce se dostavily první podzimní mrazy již v září. Výsledkem tohoto klimaticky katastrofálního roku byla celostátní sklizeň kukuřičného zrna o 60 milionů tun nižší, než se očekávalo/plánov. celostátní výnos byl 201 mil. tun /.

Rovněž v SSSR vládly v r. 1974 nepříznivé povětrnostní podmínky, čímž se tento obrovský stát opět dostal do závislosti na emeric-
kých obilních trzích. V nejúrodnějších provinciích Indie vládla velké sucha, zatímco polovina státu Bangladesch byla zatopena vodou.

Popsaná situace způsobila, že koncem r. 1974 se světové zásoby obilovin podstatně zmenšily. K tomu je nutno přičíst i skutečnost, že samotný r. 1974 přinesl menší úrodu obilovin, než se očekávalo. Zaslíbení odborníci tvrdí, že dnešní světové rezervy potravin před-
stavují zásobu pro jediný měsíc /!/-viděno potřebou obyvatelstva celé zeměkoule. To znamená, že bylo dosaženo tak nízkých zásob potravin, jaké byly v nejkritičtější období II. světové války. Navzdory této ponuré skutečnosti stoupl počet obyvatelstva na zeměkouli v r. 1974 o 80 milionů /!/.
Četní meteorologové zastávají názor, že se v posledních dvou desetiletích odehrávají na zeměkouli zásadní meteorologické změny. Týká se to především poklesu průměrných teplot. Podle dlouhodobých měření převládalo v první polovině 20. století mírné počasí, což mělo za následek úrodná léta-především z hlediska obilovin. Hubert Lamb, vedoucí Institutu pro klimatický výzkum prohlásil: "Máme za to, že od r. 1945 vykazují/celosvětově/naměřené teploty nepřetržitě sestupnou tendenci."

Někteří vědci vidí přímou závislost poklesu teplot a několikaletého mimořádného sucha v afrických oblastech. Katastrofální sucho postihlo v posledních 6 letech rozsáhlou oblast jižně od Sahary v pásu 5 tisíc kilometrů dlouhém a 1 500 km širokém.

Toto území představuje 20% celého afrického kontinentu. Tato obrovská, několik let nečekaně bezvodá oblast stř. Afriky dovolila obrovským masám polárního studeného vzduchu, aby pronikly hlouběji na jih než obvykle. Zároveň se posunulo pásmo monsunových dešťů podstatně hlouběji na jih. Monsunové deště spadly pak v zeměpisných šířkách již dostatečně vláhou zásobených, nebo do moře. Tato klimatologická analýza též vysvětluje skutečnost, že se vloni v severní Indii vůbec nedostavily monzunové deště, od nichž je tamní zemědělství plně odvislé.

Počasí na naší planetě se stalo rozmarnějším; lze očekávat i v budoucnosti extrémější změny ve směru sucha, záplav či náhlých poklesů teplot. Tyto skutečnosti se budou negativně odrážet především v zemědělské výrobě. Lze se obávat neúrodných let, úhynu dobytka a epidemií hladu. Jak již bylo uvedeno shora, světové zásoby potravin jsou v současné době minimální.

- Dodavatelem potravin - především chlebového obilí - na světový trh byly až do nedávné minulosti USA a Kanada. Tyto státy měly doposud velké přebytky v důsledku mimořádných dobrých úrod. Americký meteorolog James McQuigg však říká: "Pravděpodobnost, že následujících 15 let bude v sever. Americe tak meteorologicky příznivých jako tomu bylo dosud, je 1:10 000." Eventuelní neúrodná léta v severní Americe se zákonitě promítnou do zásobovací situace těch zemí, které na světovém trhu americké potraviny nakupovaly nebo je z Ameriky dostávaly darem. Jedná se především o Indii a z části i SSSR. Nekontrolovatelný, lavinovitý přírůstek obyvatelstva na Dálném Východě situaci ještě dále komplikuje.

Na nepříznivých klimatologických změnách nese z velké části vinu člověk sáma neuváženým kácením lesů, vypalovacím stepí či dokonce orné půdy byly v ekologické rovnováze zeměkoule způsobeny nenapravitelné škody. Obnažený povrch země je vystaven vodní a větrné erozi. Zde jsou i příčiny extrémních teplotních změn. Je skutečností, že o vznik saharské pouště se zasloužil člověk. V době egyptských faraonů zde bylo kvetoucí zemědělství. Bezhlavé kácení sporé dřevinné vegetace jakož i neregulovaná pastva - zejména kozích stád - to v průběhu mnoha generací zapříčinilo dnešní stav. Dnes se o další rozšiřování pouště v Africe "starají" Tuarégové, Mauretánci, Arabové a kmeny Tibbu.

Dalšími viry na ochlazování podnebí jsou obrovské průmyslové oblasti v Evropě i Americe, které neustále zamořují atmosféru odpadními plyny a prachem. Má se zato, že sluneční paprsky, původně určené povrchu Země, se ve vysokých vrstvách atmosféry, obohacené o plynné a jiné zplodiny, odklánějí z původní dráhy a mizí nenávratně ve vesmírném prostoru.

Byl již vypracován smělý projekt, oteplení země rozpuštěním ledových masivů v oblasti severního pólu a to buď rozbombardováním ledového příkrovu, nebo posypáním ledovců vrstvou sazí, která by absorbovala sluneční záření a pomohla rozpouštění ledu. Takové návrhy jsou stejně fantastické jako nákladné. Není vyloučeno, že jejich realizování by situaci ještě zhoršilo. Ing. C.

- + - + - + - + -

- oo STOVKY ŠVÝCARSKÝCH UČITELŮ BUDOU BEZ PRÁCE. Pesimisté tvrdí dokonce, že to budou tisíce - a již v příštím školním roce. Půjde prý zejména o mladé absolventy pedagogických učilišť. Příčina? Pokles počtu žáků neboli pokles počtu nově narozených - způsobený na jedné straně hospodářskou depresí (včetně odchodu části cizinců), na druhé straně zvýšeným používáním antikoncepčních prostředků ("Pillenknick"). Ještě před několika málo lety byl učitelů ve Švýcarsku velký až katastrofální nedostatek.

ČESKÝ LÉKAŘ HOVOŘÍ O SMRTI.

Vztah křesťana k smrti by měl být podstatně jiný než vztah osob nevěřících. To se týká i poměru křesťana lékaře a infaustního nemocného. Jejich vztahy by měly být reálné, tj. založené na pravdě i v této situaci, protože oba musí chápat smrt jako fázi, metamorfózu života. Proto by měla být doba před smrtí využita velmi aktivně fyzicky, psychicky i duchovně. Podle možnosti bychom měli se vystříhat vlivů, které mohou tuto dobu nepříznivě ovlivnit; je-li to možné, také vlivů medikamentózních. Tak by bylo možno na čas příprav k smrti nazírat jako na vznešené období života a : na okamžik smrti jako na slavnostní chvíli.

Jaká je však skutečnost? Ruku na srdce a přiznejme, že běžná praxe je zahanbivě odlišná. Lékař bezradně postává před infaustním nemocným a nutí se hovořit o něčem jiném. Otázan, používá privilegia piae fraudis. Ošetřující personál zvládá tuto situaci úměrně své inteligenci, takže většina nemocných musí nutně dříve či později pochopit, že se při nejmenším děje něco mimořádného. Většinou se pro neostatek času přejde k oboustranně tolerovanému mlčení a vyhýbání. Nemocný se zákonitě propadá do tragické izolace. Má pochybnosti a nejistotu o své prognóze a bojí se zeptat přímo, aby nebyl šokován náhlým sdělením holé pravdy. Jsou to z obou stran přirozené obranné reakce, podmíněné strachem ze smrti a opuštěnosti, kterého nejsme nikdo uchráněn. Navenek se projevují nápadnou strohostí jednání. A tak stojí lékař a nemocný proti sobě v psychologicky strnulém postoji až do okamžiku konce, který se tím stává tragickým. Smrt pak přichází náhle a nečekaně, u personálu někdy vyvolává pocity úlevy, nemocného však její bezprostřední blízkost šokuje a podlomí rázem veškeré jeho síly, takže není schopen poradit si ani s nejzákladnějšími věcmi života.

Leckdo z nás si možná vzpomene na to, jak v entuziasmu prolomil hráze tohoto stereotypu a dal včas zaopatřit takového nemocného. Sám si vzpomínám na mladou ženu s jaterním komatem, u níž všechno léčení selhalo. Když jsem později viděl její děti, pochopil jsem, že svátost zde sehrála rozhodující roli. Jsem o tom přesvědčen dodnes.

Táži se občas sám sebe, zda bych dovedl klidně přijmout zprávu o své beznadějně chorobě. Domnívám se, že nejsem výjimkou, přiznám-li, že jediné, co o sobě mohu tvrdit, je, že bych si přál, abych to dovedl. Cítím současně, že by asi mnoho záleželo na způsobu sdělení, na vnitřní situaci, a zejména na přípravě; a o tom nyní něco více.
Právní hledisko.

Jak je to vlastně dnes s povinností sdělit nemocnému tak závažnou skutečnost, jako je pravdivá diagnóza, i když je neblahá?

Ve většině západních zemí je zakotvena v zákoně povinnost informovat nemocného pravdivě o jeho diagnóze, ovšem přiměřeným způsobem. Např. AMA/Americká lékařská asociace/má ve svých směrnících doslova "Lékař nesmí přehánět ani snižovat vážnost stavu nemocného. Musí informovat příbuzné nebo odpovědné přátelé nemocného způsobem, kterým by nejlépe sloužil zájmům jeho a jeho rodiny..." Ve stanovách Catholic Hospital Association je lékařská povinnost vyjádřena takto: Lékaři jsou podle přirozeného zákona povinni sami nebo prostřednictvím někoho upozornit na nebezpečí smrti, nutnost uspořádání časných záležitostí a přijetí svátostí. Vyplývá to z lásky a povinnosti chránit bližního před vznikem dalších škod". Je zde také zmínka o tom, že se nemají podávat sedativa nemocným, kteří dosud nejsou připraveni na smrt, u katolíku těm, kdo ještě nepřijali svátost.

Doporučuje se také respektovat přání osob, které by dobrovolně chtěly a byly schopny snášet své bolesti z duchovních motivů. Stěží by tam byl tedy lékař od této povinnosti exkulčován v případě soudního sporu. Připouštím ovšem, že běžná praxe se nemusí mnoho lišit od naší.

Z literatury jsou známy případy, kdy nemocný postižený nevyléčitelnou nemocí ještě před smrtí žaloval svého lékaře, že jej aktivně včas neinformoval o diagnóze, protože by byl mohl se svým majetkem lépe naložit; je to jistě krajní případ, ale musíme připustit, že ilustruje objektivní právní vztah nemocného a lékaře v ohrožení života. I když u nás k podobným žalobám nedochází, přesto jistě cítíme, že nemůžeme dobře souhlasit s tím, že by majetek byl jedinou hodnotou člověka. Pominemeli oblast duchovní, měl by jistě každý mnoho co urovnat ve vztazích k nejbližším, ve svých plánech, v práci a hlavně se psychicky vyrovnat sám se sebou.

Vliv rozvoje techniky.

Technika a její rozvoj vedou nepochybně k výrazným rysům dezhumanizace a materializace a odvádějí od psychologického přístupu k trpícímu. To se zvláště v poslední době projevuje v medicíně, která se postupně vybavuje stále bohatším instrumentáři, které se doslova vsouvá mezi nemocného a lékaře a znesnadňuje, až znemožňuje jejich osobní kontakt. Vzpomeneme jen na snímkování ze štítu, rentgenové vyšetřování pomocí průmyslové tědivy, monitorování nemocných v polmínkách intenzivní péče atd. Specializace lékařů umožňuje pocit jen částečné odpovědnosti vůči nemocnému, takže se dnes hledá lékař, který by se angažoval za celého nemocného i s psychickým korelátem jeho utrpení. Vyhledávání lékaře mimořádnými cestami je dnes skoro pravidelně projevem hledání člověka v lékaři a projev potřeby navázat interpersonální vztahy. Diagnóza je dnes prováděna namnoze převážně laboratorně, neosobně, a mnozí nemocní se s tím po delší nemoci smíří. Odchod ze života se dnes odehrává většinou v nepřírodném prostředí šonu, operací, infuzí, transfuzí, elektrokardiografování, takže mnozí umírající jsou tímto prostředím zmateni a při svém strádání nejsou schopni sami se zbytkem svého času nějak naložit. Je ovšem také pravda, že pro část umírajících je toto prostředí vítanou kulisou k zapomenutí na zodpovědnost vůči životu a k sebeobelhávání až do konce. Neboť moderní člověk snadno odmítá realitu smrti a chce často umírat bez odpovědnosti. Lidem, kteří celý život vyznávali zastřené formy sebevraždy, nezbyvá, než vědomou smrt jen uvítat.

Psychologické aspekty.

Přesto se domnívám, že materializace v právě uvedeném smyslu není hlavní příčinou, proč je příprava nemocného na smrt v tak nepříznivém stavu. Myslím, že lze nalézt příčiny psychologické. Jednou z nich je nepochybně zaostávání psychologie a psychosomatiky, které je negativní stránkou rozvoje techniky. Jinou příčinou je skutečnost, že zvládnutí situace infaustního nemocného není sice neřešitelné, ale je úkolem náročným a zdoluhavým.

Naši umírající nemocní jsou v této těžké životní chvíli odkázáni sami na sebe bez psychologické pomoci a prožívají své umírání při fyzickém utrpení dvojnásob bolestně. Základním etickým principem medicíny je však zmírňování bolesti a to nejen fyzické, ale i psychické. Tím, že nemocné necháváme umírat v osamocení, prodlužujeme jejich nejistotu, když jim jejich tušení smrti dokonce vyvracíme, nezabýváme je duševního utrpení. Tímto počínáním je jejich stupňujeme a kumulujeme k poslednímu tragickému závěru. Zabýváme se ovšem účastí a odpovědností na této tragedii. Není ale právě opak povinností lékaře, který pečuje o celého člověka?

"dá se, že vztah lékaře a nemocného zde nabývá nové úrovně. Ztrácí svůj postulovaně nerovnoprávný charakter. Lékař zde musí projevít pokoru před majestátem smrti, úctu k životní situaci, ale při tom s ním neztratit lidský kontakt."

Je proto potěšitelné, že se v poslední době prohlubuje zájem odborníků o umírající osobnost. Některé školy jdou tak daleko, že žádají nemocné před smrtí o svěřování jejich zážitků. Má se tím poučit personál i lékaři, aby se mohla objektivně zlepšit péče o takové nemocné. Je zajímavé, že nemocní se toho účastní rádi a získávají pocit užitečnosti místo dosavadní vyhoštěnosti. Prožívají většinou úlevu, jakmile se hovor o smrti objektivizuje.

Psychologický výzkum.

O tom, že umírání a smrt nemusí vždy nutně vyústit v tragedii, svědčí v poslední době se množící zprávy o výsledcích výzkumných psychoanalytických šetření u nemocných před smrtí. Všechny souhlasně potvrzují, že umírající ve většině případů o své blížící se smrti vědí, avšak tuto skutečnost s obavami skrývají, aby nebyli traumatizováni neopatrným přístupem okolí. Není zatím zcela jasno, jakým způsobem se o tom dovídají. Sezeními za polopropustnou stěnou bylo zjištěno, že chlácholivá slova, aufemismy a pia fraus nemocné v takovém stavu jen dráždí. Podobně působí i "spiknutí mlčení" ze strany personálu; mnozí nemocní to prožívají jako ztrapnění lékaře. Většina umírajících nemocných se souhlasně vyjádřila v tom smyslu, že konec svého života prožívali dosud v pocitu děsného osamocení, zbytečnosti a zavržení, a že tato strašná izolace je jediná hrozná věc na moderní smrti. Někdy jsou pacienti uměle uspáni, takže ani nemohou říci co by chtěli. Ukazuje se, že sdělení blížící se smrti nemocnému včas a vhodnou formou bývá zahájením psychického konfliktního procesu. Jeho výsledkem je při včasné jednání podstatná úleva, spolupráce umírajícího a odstranění pocitu izolace, zbytečnosti a vlastní hrůzy ze smrti. Předpokladem je ovšem jednat včas, angažovat se obětavě v celém procesu a hlavně zvolit vhodnou formu. Je samozřejmé, že strohé oznámení, že nemocnému zbývá šest měsíců života, je kruté černobílé konstatování, které může být pro psychu nemocného ničivé a může předem znemožnit jakoukoliv další spolupráci.

Z výsledků těchto analýz vyplývá, že vývoj duševní situace nemocného po sdělení ohledně nevyhnutelně se blížícího konce se odehrává zákonitě ve čtyřech fázích: od počáteční nedůvěry ke konečnému přijetí skutečnosti.

1. Nejprve je to perioda šoku a odmítání, je charakterizována myšlenkami: "To není možné, to nemohu být já, to je nějaký omyl..." apod. Podle zkušenosti není účelné tuto fázi přerušovat nebo brzdit. Je pochopitelné, že se v této době mohou základní symptomy choby zhoršit, může dojít k nechutenství, váhovému úbytku.
2. Fáze zloby a nevraživosti není zcela zákonitá u všech osob a její vznik záleží zřejmě na typu osobnosti umírajícího. Je charakterizována nevolí vůči všemu, co neumírá, vůči světu, popřípadě i vůči Bohu. Bývá to kritická fáze, v níž může dojít k projevům silného rozrušení. Nemocní mohou být velmi obtížní. Je lidskou tragedií, že se musíme k nim v této situaci a jako neumírající přiblížit a pokusit se je ovlivnit. Je třeba projevít maximum účasti hlavně tím, že chápeme jejich rozladu jako lidsky oprávněnou. Obvykle prý pomůže, připustíme-li jako velmi pravděpodobné, že bychom reagovali obdobně, kdybychom se ocitli v podobné situaci.

3. Třetí fáze je charakterizována depresí. Je přirozené, že se nemocní pokoušejí sblížit s Bohem a po nějakou dobu sním "smlouvají". Mohou vzniknout sliby a závazky pro případ vyslyšení a zachování života. Deprese se vyvíjí jako následek zjištění, že to objektivně neprospívá. Může být tak hluboká, že si vynutí psychiatrickou pomoc. Avšak tu nemocní často odmítají.

4. Dříve či později přejde nemocný do konečného stadia, které je charakterizováno přijetím smrti jako součásti přirozeného procesu. Pro postiženého je to obvykle nádherný stav mysli, který trpícího dokonale odmění a umožňuje mu dokonale se vyrovnat se vším co ho poutá k životu a připravit se psychicky i duchovně na smrt. Je to stav nesmírně žádoucí, uvážíme-li, že v něm v několika málo minutách ba i vteřinách může dojít k rozhodnutí, které svým spádem a vahou může determinovat celý další osud odcházejícího. Může znamenat tolik, že celý předchozí život se zdá proti němu bezobsažný.

Závěr. Je nutno přípravu nemocného zahájit včas a dobře zvážit individuální přístup. Nemocného posílit nepředstíraným ujištěním, že učiníme to nejlepší, aby se neblahá prognóza zvrátila a skutečně to také budeme provádět. Přislíbit, že bude-li to neodvratné, budeme s ním a při něm v procesu umírání a budeme se také angažovat.

Jedna věc může výsledek tohoto úsilí zkalit i když by jinak příprava umírajícího byla dokonalá; nepoměr mezi zralou odevzdaností odcházejícího a nepřipraveností příbuzných. Jinými slovy, jestliže rodina nedosáhla stejného stadia psychologického vývoje v pravý čas. Proto je také samozřejmou povinností lékaře, který vede přípravu nemocného na smrt, spolupůsobit i na příbuzné. Jejich ovlivnění je proto třeba zahajovat ještě dříve. Je nutno se také obeznámit blíže s jejich inteligencí a psychologií, abychom předešli možné traumatizaci nemocného jejich nedostatečně zvládnutými afekty.

Náboženským hlediskům jsem se vyhýbal záměrně, abych tím více zdůraznil, co je možno pro naše umírající nemocné dělat v přirozeném řádu. Nepochybuji ale o tom, že tato činnost akcentovaná hledisky lásky, obětavosti a odpovědnosti věřícího lékaře, může vést k podstatně lepším výsledkům, zejména s ohledem na volbu přístupu k nemocnému a jeho zabezpečení z hlediska věčného života. Jsem si plně vědom obtížnosti zavádění takových postupů při nepochopení nadřízených a v prostředí nechápavých spolupracovníků, kde se každým byt i jen náznakem vystavuje lékař nebezpečí obžaloby z iatrogenního poškození. Avšak kdo jiný, než křesťanský lékař, který ví o konečných hodnotách, by se měl stát protagonistou objektivní a pravdivé přípravy nemocného na smrt?

+ + + + + + + +

oo KUBÁNSKÁ INTERVENCE V ANGOLE byla ujednána v Praze. Časopis švýcarského Ost-Institutu "ZEIT-BILD" uveřejnil v prosincovém čísle dopis bývalého portugalského Vysokého komisaře Angoly admirála Rosa Coutinho šéfovi MPLA Agostinho Neto. Dopis datovaný 22. prosince 1974 připomíná, že šéf portugalských komunistů CUNHAL setkal se v roce 1974 na tajném zasedání se sovětskými zástupci v Praze a dojednal s nimi sovětskou a kubánskou pomoc angolským komunistům. Praha má tedy opět "velké zásluhy" o osvobození "černé Angoly" z područí "bílého kolonializmu" a jeho nahrazení kolonializmem sovětským.

Karel Čapek

PROČ NEJSEM KOMUNISTOU?

/Tuto úvahu napsal K.Čapek na podzim r.1924,tedy v době počátků komunistického hnutí v naší vlasti.Je až neuvěřitelné,jak neztratila na aktuálnosti.V přesvědčení,že po padesáti letech platí její argumenty ještě více,otiskujeme ji na přání čtenářů celou,i když byla znova otištěna již mnohokráté./

+ + + + +

Tato otázka se z čista jasna vynořila mezi několika lidmi, kteří byli nakloněni čemukoli spíše než tomu,aby se bavili politikou.Je jisto,že by nikdo z přítomných nepoložil otázku"Proč nejsem agrárníkem",nebo "Proč nejsem národním demokratem".Nebýti agrárníkem neznamená ještě žádný určitý názor nebo životní víru;avšak nebýti komunistou znamená býti nekomunistou;nebýti komunistou není pouhý názor,nýbrž jisté kredo.

Pro mne osobně je ta otázka úlevou;neboť tůze mi bylo třeba nikoli polemizovat s komunismem,nýbrž hájit se sám před sebou z toho,že nejsem komunistou a proč jím nemchu být.Bylo by mi lehčeji,kdybych jím byl.Žil bych v domnění,že přispívám co nejřízněji k nápravě světa;domníval bych se,že stojím na straně chudých proti bohatým,na straně hladových proti žokům peněz;věděl bych,jak o čem smýšlet,co nenávidět,čeho nedbat.Místo toho jsem jako nahý v trní;holýma rukama,nekryt žádnou doktrinou,cítě svou bezmoc pomoci světu a nevěda často,jak chránit své svědomí.Je-li mé srdce na straně chudých,proč u všech všudy nejsem komunistou?

Protože jsem na straně chudých.

+ + +

Viděl jsem bídu tak palčivou a nevýslovnou,že mi zhřoklo vše, čím jsem.Kdekoli jsem byl,běžel jsem od paláců a musel se podívat na život chudých v ponižující roli bezradného diváka.Nestačí dívat se a nestačí soucílit;měl bych žít jejich životem,ale bojím se smrti.Tato všivá,nelidská bída není nesena na štítě žádné strany;do těch strašných pelechů,kde není ani hřebík na oběšení,ani špinavý hadr na podestlání,křičí komunismus z opatrné dálky;tím je vinen společenský řád;za dva roky,za 20 let,zavlaje prapor revoluce a pak- - -

Jakže,za dva roky,za dvacet let?Což můžete tak lhostejně připustit,že se má takhle žít ještě dva měsíce zimy,ještě dva týdny,ještě dva dny?

Buržoasie, která zde nedoveďe nebo nechce pomoci,je mi cizí,ale stejně cizí je mi komunismus, který místo pomoci přináší prapor revoluce.Poslední slovo komunismu je vládnout a nikoli zachránovat;jeho velkým heslem je moc,nikoli pomoc.Chudoba,hlad,nezaměstnanost nejsou mu nesnesitelnou bolestí a hanbou,nýbrž vítanou rezervou temných sil,kvasící hromadou zuřivosti a odporu."Tím je vinnen společenský řád".Ne, tím jsem vinni všichni,at stojíme nad lidskou bídou s rukama v kapsách nebo s praporem revoluce v rukou.

Chudí lidé nejsou třída,nýbrž právě vytrídění,vyřazení a neorganizovaní;tí nebudou nikdy na stupních trůnu,at na něm sedí kdokoli.Hladoví nechtějí vládnout,nýbrž jíst;vzhledem k bídě je lhostejno,kdo vládne;záleží jen na tom,jak my lidé cítíme. Bída není instituce nebo třída,nýbrž neštěstí;ohlížeje se po výzvě k bezprostřední lidské pomoci,nalézám studenou doktrinu třídní vlády.Nemohu být komunistou,protože jeho morálka není morálkou pomoci.Protože káže odstranění společenského řádu a nikoli odstranění společenského zlořádu,jímž je bída.Protože,chce-li vůbec pomoci

chudým, činí to podmíněčně; nejprve musíme vládnout, a pak snad... na vás dojde. Pohříchu ani tato podmíněčná spása není textově zaručena.

+ + +

Chudí lidé nejsou masa. Tisíce dělníků může pomoci jednomu dělníkovi v jeho existenčním boji; ale tisíc chudáků nemůže pomoci jednomu chudákovi ani ke kusu chleba. Chudý, hladový, bezradný člověk je naprosto osamělý. Jeho život je historie pro sebe, neslučitelná s jinými; je to individuální případ, neboť je to neštěstí, i když se podobá jiným případům jako ošlapek ošlapku. Převratte společnost čímkoli navrch - chudí padnou zase ke dnu a nanajvýše k nim přibudou jiní.

Nejsem ani za mák aristokrat, ale nevěřím v hodnotu mas. Ostatně nikdo snad vážně netvrdí, že masy budou vládnout; jsou jenom hmotným nástrojem k dosažení jistých cílů. Jsou prostě politickým materiálem; je třeba stlačit člověka do jakési fasony, aby se stal hromadným materiálem; je třeba dát mu uniformu z určitého sukna, nebo z určitých ideí; pohříchu uniforma z idejí se nemůže obyčejně po půldruhém roce svléknout.

Začal bych si komunismu hluboce vážit, kdyby přišel k dělníkovi a řekl mu počestně: "Žádám od tebe něco, ale nic ti neslibuji; žádám abys byl u mne kusem, jednotkou, materiálem, tak, jako jsi kusem a materiálem v továrně; budeš poslouchat a mlčet jako posloucháš a mlčíš v továrně. Za to jednou, až se vše změní, zůstaneš čím jsi; povede se ti hůře, nebo lépe, což nemohu zaručit; řád světa nebude k tobě štedřejší ani líbeznější, ale bude spravedlivější." Myslím, že by se většina dělníků velmi rozmyslela před touto nabídkou - a přece by byla svrchovaně poctivá, a kdož ví, zda by nebyla z vysoce morálních důvodů přijatelnější než všechny dosavadní oferty.

Živiti chudého člověka sliby, je okrádání chudého. Snad se mu žije lehčeji, malují-li se mu tučné husy na vrbě; ale prakticky je i dnes, tak jako před sto lety lepší vrah v hrsti, nežli holub na střeše vládní budovy, a lepší je oheň ve sporáku, než červený kohout na krovech paláců, kterých ostatně je u nás značně méně, než jak by věřil člověk, jemuž místo jeho očí vnucují třídní vědomí; neboť až na málo výjimek jsme co do životní míry celkem nezámožný lid, což se zpravidla zapomíná konstatovat. Obyčejně se říká, že chudý nemá co riskovat; naopak, děj se co děj, chudý riskuje nejvíc, neboť ztratí-li něco, ztratil poslední kůrku chleba; s kůrkou chudého se neexperimentuje. Žádná revoluce se neodehraje na zádech malého počtu lidí, nýbrž na zádech nejvyššího počtu, ať je to válka, nebo valutní krise nebo cokoli jiného, je to chudák, který si to odnáší nejdřív a nejtíže; není prostě mezí a dna bídy. To nejzpuštěnější na světě není krov bohatých, nýbrž krov chudých; zatřeste světem a pak se jděte podívat, koho to zasypalo.

Co tedy činit? Pokud mne se týče, neutěšuji se příliš slovem "vývoj"; myslím, že bída je jediná věc na světě, která se nevyvíjí, ale jen chaoticky roste. Avšak není možno odkládat otázku chudých do nějakého příštího řádu; má-li se jim vůbec kdy pomoci, musí se začít už dnes. Je ovšem otázka, má-li k tomu dnešní svět dosti mravních prostředků; komunismus praví, že nikoliv; nuže, je to právě tento zápor, v čem se rozcházíme. Nechci sice tvrdit; že je dost dokonale spravedlivých, v této sociální Sodomě; ale v každém z nás Sodomských je kousek spravedlivého a já věřím, že bychom se mohli po delší námaze a mnohém mávání rukama dohovorit na zcela slušné spravedlnosti. Komunismus však praví, že se dohovorit nemůžeme; patrně vůbec pochybuje o lidské hodnotě většiny lidí, avšak o této věci bude mi mluvit dále. Dnešní společnost se neessypala, když provedla jakous

takous ochranu nezaměstnaných, zestárlych a nemocných; neříkám, že to stačí, avšak důležité je pro chudé i pro mne, že aspon tolik bylo možno provésti dnes, hned na místě, bez rozčíleného čekání na slavnou chvíli, kdy zavlaže prapor revoluce.

Věřit, že problém chudých je úkolem dnešního a ne teprve příštího řádu, to znamená ovšem nebyti komunistou. Věřit, že důležitější je kus chleba a teplo v kamnech dnes, než revoluce za dvacet let, to znamená velmi nekomunistický temperament.

Nejdivnější a nejnelidštější na komunismu je jeho zvláštní pochmurnost. Čím hůře, tím lépe; porazí-li cyklista hluchou babičku, je to důkaz způchřelosti dnešního řádu; strčí-li dělník prst do koleček stroje, nerozmačkají mu jeho ubohý prst kolečka, nýbrž měštáci a k tomu ještě s krvežíznivou rozkoší. Srdce všech lidí, kteří z těch či oněch osobních příčin nejsou komunisty, jsou zhovadilá a hnusná jako vřed, není dobrého chlupu na celém dnešním řádu; co je, je špatné.

V jedné baladě praví Jiří Wolker; "Nejhlouběji v tvém srdci, Chudý, vidím nenávist". Je to strašlivé slovo, ale zvláštní je, že je docela nesprávné. Na dně srdcí chudých lidí je spíše podivuhodná a překrásná veselost. Dělník u stroje si daleko chutěji zašprýmuje, než fabrikant nebo ředitel továrny. Zedníci na stavbě užijí víc legrace, než stavitel nebo domácí pán, a zpívá-li někdo v domácnosti, je to rozhodně spíše služka, drhnoucí podlahu, než její paní. Tak zvaný proletář je od přírody nakloněn téměř radostnému a dětskému pojmání života; komunistický pesimismus a zasmušilá nenávist jsou do něho uměle pumpovány, a k tomu ještě nečistými troubami. Tento import zoufalé pochmurnosti se nazývá "výchova mas k revolučnosti" nebo "posilování třídního vědomí". Chudému, který má tak málo, bercuještě jeho primitivní radost ze života; to je první splátka na budoucí lepší svět.

Nehostinné a nelidské je klima komunismu; není střední teplotury mezi mrazivou buržoasií a revolučním ohněm; není nic, čemu by se proletář směl s požitkem a nerušeně oddat. Není na světě oběd nebo večeře; buď je to plesnivá kůrka chudého, nebo žranice pánů. Není už láska, nýbrž buď perverse bohatých nebo proletářské plození dětí. Buržoa vdechuje svou vlastní hnilobu a dělník souchotiny; tím jaksi vymizel vzduch. Nevím, zda se žurnalisté a spisovatelé vemluvili v tento nesmyslný obraz světa nebo zda vědomě lhají; vím jenom, že naivní a nezkušený člověk, jímž je většinou proletář, žije ve strašlivě zkresleném světě, který mu skutečně nestojí za nic jiného, než aby byl z kořene vyvrácen. Avšak, ježto takový svět je jenom fikce, bylo by velmi na čase z kořene vyvrátit tuto ponurou fikci, třeba nějakým revolučním činem; v tomto případě jsem nadšeně při věci. Není pochyby, že v našem slzavém údolí je příliš mnoho nevýslovného neštěstí, přemíra strádání, poměrně málo blahobytu a nejméně radosti; pokud mne se týče, nemyslím, že bych měl ve zvyku líčit svět nějak zvlášť růžově, ale kdykoli zakopnu o nelidskou zápornost a tragičnost komunismu, chtěl bych křičet v rozhořčeném protestu, že to není pravda a že to přece vše takhle nevypadá. Poznal jsem velmi málo lidí, kteří by si nevysloužili cibulíčkou drobet spásy; velmi málo těch, na které by jen trochu střízlivý a rozšafný Hospodin mohl dštit oheň a síru. Je daleko více omezenosti než skutečné špatnosti ve světě; ale je tu přece jen víc sympatie a důvěry, přívětivosti a dobré vůle, než aby bylo možno lámat hůl nad světem lidí. Nevěřím v dokonalost dnešního ani příštího člověka; svět se nestane rájem po dobrém ani revolucí, ba ani vyhubením lidského plemene. Ale kdybychom mohli nějakým způsobem sebrat všechno

to dobré, co vězí konec konců v každém z nás hříšných lidských tvorů, věřím, že by se dal na tom konstituovat svět přece jen daleko vlídnější než je ten dosavadní. Snad řeknete, že je to slaboduchá filantropie; ano patřím k idiotům, kteří mají člověka rádi, protože je to člověk.

Velmi lehko, dejme tomu, se řekne, že les je černý; ale žádný strom v lese není černý, nýbrž je červený a zelený, poněvadž je to obyčejná borovice nebo smrk. Velmi lehko se řekne, že společnost je špatná, ale běžte tam hledat špatné lidi. Pokuste se soudit lidi bez brutálních generalisací; za chvíli vám nezůstane z vašich zásad ani slupka. Předpokladem komunismu je umělá nebo úmyslná neznalost světa. Právě-li někdo, že nenávidí Němce, rád bych mu řekl, aby šel mezi ně žít; za měsíc bych se ho zeptal, nenávidí-li svou německou bytnou, má-li chuť podřezat germánského prodavače ředkviček nebo zaškrtit teutonskou babičku, která mu prodává sirky. Jeden z nejnemorálnějších darů lidského ducha je dar generalisace; místo aby shrnoval zkušenosti, hledí je prostě nahradit. V komunistických novinách se nedočetete o světě nic, než že je naskrz mizerný; pro člověka, kterému není omezenost vrcholem poznání je to trochu málo.

Nenávist, neznalost, zásadní nedůvěra; to je psychický svět komunismu; diagnosa by řekla, že je to patologický negativismus. Stane-li se člověk masou, snad je přístupen této nákaze; ale v privátním životě s tím nelze vyjít. Postavte se na chvíli vedle žebráka na rohu ulice. Všimněte si, kdo z chodců nejspíš vyšpulí z kapsy ten šestiáček; jsou to v sedmi případech z deseti lidé, kteří sami se pohybují na mezi chudoby; ostatní tři případy jsou ženské. Z tohoto faktu by komunista pravděpodobně vysoudil, že buržoa má tvrdé srdce; já však z toho vysuzuji něco krásnějšího, totiž, že proletář má většinou měkké srdce a je v gruntu nakloněn vlídnosti a lásce a obětavosti. Komunismus se svou třídní nenávistí a vzteklostí chce z tohoto člověka učinit canaille; takového ponížení si chudý člověk nezasluhuje.

Dnešnímu světu není třeba nenávisti, nýbrž dobré vůle, ochoty, shody a spolupráce; je mu třeba vlídnějšího morálního klimatu; myslím, že by se s trochou obyčejné lásky a srdečnosti daly ještě dělat zázraky. Zastávám se dnešního světa ne proto, že by to byl svět bohatých, ale protože je to zároveň svět chulých a pak těch prostředních, těch drčených mezi žernovy kapitálu a třídního proletariátu, kteří dnes jakž takž udržují a zachraňují největší část lidských hodnot. Neznám celkem oněch deset tisíc bohatých, nemohu je tedy soudit; avšak soudil jsem třídu, jež se nazývá buržoasie, tak že mi byl vytýkán pesimism špinavý. Říkám to proto, abych měl tím větší právo zastat se do jisté míry těch, k jichž vadám a vinám jistě nejsem slepý. Proletariát nemůže tuto třídu nahradit, ale může do ní vejít.

Není proletářské kultury, ani aristokratické kultury, ani náboženské kultury; co zbývá na kulturních hodnotách, spočívá na střední a tak zvané inteligentní třídě. Kdyby se proletariát hlásil o svůj podíl na této tradici, kdyby řekl: Dobrá, převezmu dnešní svět a budu v něm hospodařit se všemi hodnotami, které v něm jsou, snad bychom si mohli na zkoušku plácnout; ale hrnели se komunismus vpřed nejprve tím, že šmahem odmítá jako nepotřebný brak všechno, čemu říká buržoasní kultura, pak sbohem; pak trochu odpovědný člověk začíná brát v počet, co by se takhle zmařilo.

Už jsem řekl, že skutečná chudoba není instituce, nýbrž neštěstí. Můžete převrátiti všechny řady, ale nezabráníte tomu, aby člověka nepotkávalo neštěstí, aby nebyl nemocen, netrpěl hladem a zimou, nepotřeboval pomocné ruky. Dělejte co dělejte, neštěstí ukládá člověku úkol morální a nikoli sociální. Tvrdá je řeč komunismu; nemluví o hodnotách soucitu, ochotě pomoci a lidské solidarity; praví sebevědomě, že není sentimentální. Bez sentimentálních důvodů nepodáš bližnímu sklenici vody; rozumové důvody tě nepřivedou ani k tomu, abys pomohl na nohy člověku, který sklouzl.

Pak je tu otázka násilí. Nejsem stará panna, abych se křižoval při slově "násilí"; přiznám se, že bych někdy s chutí natloukl člověku, který říká špatné důvody nebo lže; pohříchu to nejde, protože buď jsem já slaboch na něj, nebo on je příliš slabý, než aby se mohl bránit. Jak vidíte, nejsem zrovna rváč, ale kdyby měštáci začali provolávat, že půjdou všet proletáře, sebral bych se jistě a běžel na pomoc těm věšeným. Slušný člověk nemůže být s tím, kdo vyhrožuje; ten kdo volá po strílení a věšení, rozvrací lidskou společnost, nikoli sociálním převratem, nýbrž porušováním přirozené a prosté čestnosti.

Ríká se mi "relativista" pro zvláštní a patrně dost těžkou intelektuální vinu, že se snažím všemu porozumět; párá se ve všech naukách a ve všech literaturách až po černošské povídačky a objevují s mystickou radostí, že při trošce trpělivosti a prostoty lze se jakž takž srozumět se všemi lidmi jakékoli kůže nebo víry. Je tu patrně jakási společná lidská logika a zásoba společných lidských hodnot, jako je láska, humor, chuť k jídlu, a optimismus, a mnohé jiné věci, bez kterých se nedá žít. A tu mne někdy jímá hrůza, že se nemohu srozumět s komunismem. Chápu jeho ideály, ale nemohu pochopit jeho metodu. Někdy mi je, jakoby mluvil cizí řečí a jakoby jeho myšlení podléhalo jiným zákonům. Věřeli-li jeden národ, že se mají lidé navzájem snášet, a jiný, že se mají navzájem sníst, je to difference, sice velmi malebná, ale nikoli naprosto zásadní; avšak věřeli-li komunismus, že všet a odstřelovat lidi za jistých okolností není nic vážnějšího než pobíjet šváby, pak je to něco, čemu nemohu rozumět, třeba se mě to říká po česku; mám hrozný dojem chaosu a skutečnou úzkost, že takhle se nikdy nesmluvíme.

Věřím až podnes, že je jistých mravních a rozumových pět švestek, po nichž člověk poznává člověka. Metoda komunismu je široce založený pokus o mezinárodní nedorozumění, je to pokus roztržít lidský svět na kusy, které k sobě nepatří a nemají si co říct. Co je dobré na jedné straně, nemůže a nesmí být dobré na druhé straně; jakoby nebyli tady i tam lidé fyziologicky a morálně tíž. Pošlete na mne nejortodoxnějšího komunistu, neskolí-li mne na místě, doufám, že se s ním osobně shodnu ve spoustě věcí, pokud se ovšem netýkají komunismu. Avšak komunismus se zásadně neshodne s těmi druhými v tom, co se netýká komunismu. Mluvte s ním o funkci sleziny a on vám řekne, že je to měštácká věda; podobně existuje měštácký romantismus, měštácká humanita a tak dále. Síla přesvědčení, jakou najdete u komunistů v každé maličkosti, je téměř nadlidská. Ne proto, že by to přesvědčení bylo tak povznášející, nýbrž proto, že se jím posléze nepřejí. Nebo snad to není síla přesvědčení, nýbrž jakýsi rituální předpis nebo konec konců řemeslo.

Ale čeho je mi zvláště líto, jsou právě proletáři, kteří jsou takto přímo vyříznuti z ostatní o vzdělaného světa, aniž by se jím to nahradilo něčím jiným než nuznou vyhlídkou na rozkoše revoluce. Komunismus uzavírá kordon mezi nimi a světem; a jste

to vy, komunisté-intelektuálové, kdo stojí s pestře pomalovanými štíty mezi nimi a vším tím, co je připraveno pro ně jako podíl pro nově příchozí. Ale ještě je místo pro holubice míru, neli mezi vámi, tedy nad našimi hlavami, nebo přímo shůry.

Je mi lehčeji, když jsem řekl aspoň tolik, třebaže to není vše. Je mi, jakobyh se vyzpovídal. Nestojím v žádném houfu a moje pře s komunismem není pře zásad, nýbrž osobního svědomí. A kdybych se mohl přití se svědomím zásadami, věřím, že by nebylo nemožné aspoň si porozumět a to by už bylo mnoho.

+ + + + +

Karel Čapek napsal tuto stať brzy po první světové válce, tedy v době velice pohnuté. Tehdy-po stu letech jakéhosi zdánlivého klidu-jakoby se všechno dalo do pohybu. Na celém světě, nejenom v naší vlasti. Ve stavu zrodu byly najednou snad všechny problémy naší doby, které jsme povětšinou ani dnes ještě nevyřešili. Ne nadarmo řeklo již několik moudrých lidí, že první světová válka byla předělem-koncem novověku a začátkem nové epochy; a ta že ještě nemá jména ani definitivní tváře, na jejíž vynoření ze zmatků a mlh současnosti si asi i my ještě delší dobu počkáme. Tehdy, počátkem dvacátých let, si tohle všechno lidé ovšem neuvědomovali. Viděli jen jasně, že se mnoho věcí děje-a ti jasnozřiví dovedli mezi nimi neobyčejně přesně rozeznat dobré od zlých. Takový byl tehdy i náš Karel Čapek. Byli pochopitelně i jiní. V Anglii napsal K. Chesterton ve stejnou dobu v knize The Outline of Sanity: "Za bolševizmem.. vězí nové pochybování. Není to jen pochybování o Bohu, je to spíše a především pochybování o člověku....hluboká skepse vůči prostému člověku..."

Na druhé straně ovšem charakterizovala tehdejší dobu veliká víra v lepší šasy a poctivý optimizmus. Historik Josef Pekař napsal na závěr svých Dějin československých vyšlých 1921: "Mravní stav společnosti utrpěl válkou v celém světě; projevu toho nebyly ušetřeny ani počátky československého státu. Chuť k práci většinou poklesla, takže pracovní výkon se povážlivě zmenšil, sklon ke krádeži nebo podvodnému obohacení se vzmožil, výtržnosti, neodůvodněné stávky, štvavé demagogické psaní tisku, podvracování autority úřední a státní-vše to jevílo se i u nás rozličným způsobem. Dnes lze pozorovati, jak se společnost znenáhla probírá z této nemoci, jak se vrací rovnováha a namnoze i smysl pro moudrou zdrženlivost a jak se začíná ujímat slova rozum tam, kde dřív vládla hlavně náruživost. Třeba důvěřovati a pomáhati, aby tento návrat k práci, odpovědnosti a rozvaze sílil a pokračoval. Jen tak bude možno upevnit a zachovat nenadálý velký dar, jež naši generaci přinesl osud, a proměnití jej opravdu v štěstí, štěstí československé samostatnosti!"

Tohle štěstí moc nevyšlo. Alespoň prozatím ne. Po počáteční euforii nastaly zlé, ba velmi zlé časy. Dnes chodí dopisy bývalých viníků viníkům dnešním-plné rozpaků, výčitek a analýz, které nikdy nejdou až na kloub. Sotva tu co změni skutečnost, že k odeslání takového dopisu anebo k poskytnutí interviewu k zveřejnění je třeba účtyhodné dávky statečnosti. Dubček, Smrkovský, Kriegl, Sekaninová, Vodslon, Mlynář, Hájek....Bude těch dopisů či interviewů asi ještě mnoho-a ještě více bude těch, které neuvidíme ani neuslyšíme. Člověk by si na jedné straně strašně přál, aby už přestaly, aby všechno šlo k čertu a aby konečně začal opravdu nový lepší život. Na druhé straně si ovšem připomíná onu starozákonní klikatou cestu "lidu vyvoleného" do "země zaslíbené", která zřejmě musela být tak klikatá proto, poněvadž jsou věci, které přicházejí až si je člověk zaslouží-ba někdy až se k nim "jaksi" protrpí.

S V Ě T 1 9 7 5 V P Ř E H L E D U

Loňský rok byl bohatý na události všeho druhu. Největší pozornost na sebe obrátily Portugalsko a jeho nebezpečný/dočasně snad zažehnaný/skluz doleva; Španělsko, které se po smrti generála Franca octlo před historickým dilem; Indočína, kde se komunisté zmocnili celého Vietnamu a „ambodže; Blízký Východ, zejména občanská válka v Libanonu a Sadatův postupný odklon od Sovětského svazu; v Africe Angola, kde sovětsko-kubánská intervence zostrila občanský konflikt; Helsinky a evropská konference.

Podívejme se na jednotlivé měsíce a na události, které jim dominovaly:

- Leden 1975- SSSR vypověděl obchodní dohodu s USA jako protest proti aktivitě Kongresu ve prospěch sovětských Židů.
- v Etiopii propukají prudké srážky mezi armádou a Erytrejci, Asmara hlásí na 2000 mrtvých.
- Únor 1975 - Paní Thatcherová je zvolena do čela konzervativní strany ve Velké Británii
- Kyperští Turci vyhlásují "svůj" stát v oblastech obsazených tureckými jednotkami.
- Březen 1975- Dohodou mezi Iránem a Irákem končí dlouholetá kurdská vzpoura. Generál Barzání odchází do Persie.
- Pokus o převrat v Portugalsku. Spinola musí do exilu, v zemi je ustavena Revoluční rada. V čele vlády je Goncalves. Země se stáčí doleva.
- V Etiopii zrušili monarchii
- Ve Vietnamu padla základna Da-Nang.
- Duben 1975 - Převrat v Čadu, prezident Tombalbaye je zabit.
- Politbyro KSSS přijímá Šelepinovu "demisi".
- Phnom-penh padl do rukou komunistů.
- 30. dubna padá Saigon a jižní Vietnam se vzdává, Thieu opouští zemi.
- Státní převrat v Hondurasu.
- Volby v Portugalsku: socialisté 38%, komunisté 13%
- Květen 1975- Mandát "nárazníkůvých jednotek OSN" na Golanu prodloužen o šest měsíců
- V Bruselu se schází atlantický "summit", jehož se účastní i prezident Ford.
- Červen 1975- Schůzka Ford-Sadat ve Vídni
- Po osmi letech blokády otvírají v Egyptě opět Suezský průplav.
- Referendum v Británii: 67,2% voličů pro setrvání země v EHS
- I. Gándhiová obviněna z volebních machinací. Vyhlašuje mimořádný stav a zatýká představitele opozice.
- Červenec 1975 - Franc. prezident Giscard d'Estaing navštívil Polsko.
- Setkání Sojuzu a Apolla na oběžné dráze kolem Země.
- Moc v Portugalsku na sebe strhává triumvirát Gomes, Goncalves a Carvalho.
- Odplatou za neochotu Kongresu poskytovat Ankaře další zbraně Turci kontrolují americké základny v zemi
- Prezident Ford v Polsku
- Puč v Nigerii, generál Gowon ztrácí moc
- Konference v Helsinkách. Podepsání závěrečného dokumentu

- Srpen 1975 -NSR a Polsko podepsaly v Helsinkách dohodu
 -President Ford navštívil Rumunsko a Jugoslavii
 -Přiostržení vnitřní situace v Portugalsku.Prokomunistický Goncalves donucen opustit vládu.
 -Převrat v Bagladeši,šejk M.Rahmán zabit.
 -Převrat v Peru
- Září 1975 -Poprava pěti Basků ve Španělsku,obviněných z terorismu.
 Vlna protestů v Evropě.
 -Portugalsko:Goncalves přestává být náčelníkem generálního štábu armády.
- Říjen 1975 -Volby v Rakousku,vítězství socialistů kancléře Kreiského
 -Vzplanutí prudkých bojů v Bejrútu .
 -Giscard d'Estaing navštívil SSSR.
 -USA a SSSR podepsaly pětiletou dohodu o masových dodávkách obilí.
 -President Sadat navštívil USA.
 -A.Sacharov obdržel Nobelovu cenu míru.
- Listopad 1975 -Další puč v Bangladeši;následuje kontrapuč.
 -Změny v americké vládě/odchod Schlesingerův/a ve vedení CIA/Busch nahrazuje Colbyho/.
 -Maroko organizuje"zelený pochod"na Španělskou Saharu.
 Nakonec zvítězí rozum a dohoda.
 -OSN odhlasovala ostudnou rezoluci o sionismu.
 -Smrt generála Franca ve Španělsku.
 -Vyhlášení nezávislosti Angoly,proklamace dvou soupeřících angolských republik,občanská válka .
 -Rebelie v některých jednotkách portugalské armády,neúspěšný pokus o puč.
 -Jednostranné vyhlášení nezávislosti Timoru,boje a intervence indonéské armády.
 -Mandát jednotek OSN na Golanu prodloužen o dalších šest měsíců.
 -Intronizace krále Juana.Carlose I.
- Prosinec 1975 -Boje a násilí v Angole.Sovětská zbrojní pomoc MPLA a kubánská intervence.
 -President Ford v Číně,kde jedná s Mao-Ce-tungem.
 -Pouliční bije v Bejrútu nabývají na intenzitě.
 -Konference Sever-Jih ve Francii.
 -Sovětské úřady zakázaly Sacharovovi cestu do Osla,Nobelovu cenu převzala jeho žena.

V Československu donutili generála Svobodu odstoupit a jeho úřadu se zmocnil Gustáv Husák;jejich předchůdce, který více než deset let vedl zemi ke skvělým metám socialismu,zemřel ve smíchovském Sanopsu a nestál ani za státní pohřeb.Persekuce intelektuálů pokračovala a nekompromisní liberálové dosud umývají nádoby,čistí okna a obsluhují výtahy.Výběr studentů na vysoké školy se zpřísnil podle politických kritérií.Ceny zboží a pohonných hmot se zvýšily.Husák a další potentáti vykonali svou pout do Moskvy,Strougal jezdil po Blízkém východě,severní Africe a navštívil také Francii.Cechoslováci si"užili"od propagandy hotové peklo kolem 30.výročí "prvního osvobození";jubileum tohoto "druhého"proběhlo bez fanfár,klidně a takřka nepozorovaně.

Ze světa živých odešli státníci Bulganin,Čankajšek,Haile Selassie, generál Franco,Tombalbaye,M.Rahmán a ministátník Ant.Novotný.Zemřeli rovněž slavná zpěvačka J.Bakerová,kardinál Mindszenti,bývalý předseda Mezinárodního olympijského výboru Avery Brundage, skladatel D.Sostakovič,britský historik A.Toynbee,italský režiser Paolo Pasolini/zavražděn/,bývalý generální ředitel UNESCO René Maheu,rejdař Onassis.

Krev tekla v mnohých částech světa, a někde dokonce proudem jako na Timoru, v Libanonu, v Angole, na Madagaskaru, ve Vietnamu a v Kambodži. Také násilí se uplatňovalo ve všech formách - atentáty, únosy a rukojmí, přestřelky - v Argentíně, v Irsku i v samém centru Londýna, v Mozambiku, v Izraeli, v Džibuti, na Korsice, na letišti La Guardia v USA; mezi pověstné akce levicových nebo nacionalistických extremistů patřily únos berlínského předsedy CDU Petera Lorenze, rukojmí v holandském vlaku u Beilénu a na konferenci OPEC ve Vídni. I příroda sehrála lidem nejen nepěkný kousek; tak třeba vlna veďer v Brasílii, vlna zimy v Turecku, pokračující sucho v zemích nešťastného Sáhelu. Zemětřesení v Turecku si vyžádalo na 3000 lidských životů.

Jaký bude rok 1976? Nejsme proroci a nevěříme kartám ani jasnovidcům. Ale je zřejmé, že to bude rok tvrdý a politicky napjatý. Ponecháme-li zatím stranou nedořešené problémy Angoly a Libanonu, pozornost světové veřejnosti na sebe jistě obrátí Sovětský svaz /25.sjezd KSSS-bude Brežněv?nebo?/, Spojené státy/presidentské volby a výročí 200.Unie/, NSR/volby/.

Stanislav M.Kříž

+ + + + +

- oo MASARYKOVY LÁNY byly opět zneuctěny - v lednu je navštívili dva ultravěrní komunističtí přeláci Gustáv Husák a Erich Honecker. Podle "mnohomluvného" oznámení ČFK jednali tam o "vzájemné spolupráci", podle politických pozorovatelů se však zabývali potížemi, s nimiž se vytrvale setkávají přípravy na evropskou konferenci komunistických stran.
- oo V SOVĚTSKÉM SVAZU se díla západních komunistických autorů vydávají v masových nákladech již šedesát a v Československu skoro třicet let; jde-li však o uveřejnění dopisů východních disidentů na Západě, je oheň na střeše a vehementně se protestuje. Tak pražský rozhlas ostře napadl západní sdělovací prostředky/a v první řadě oblíbený terč-Svobodnou Evropu/, že zveřejňováním textů představitelů pražského jara 68"podkopávají Helsinky". Rozhlas uvedl případ nejmenovaného spisovatele, žijícího na Slovensku, který za to "dokonce bere honoráře a otevřel si bankovní účet v Kolíně n.R." Inu, devízy jsou devízy! Vinou tohoto nenapravitelného renegáta bude tedy v Angole o jednu čs.pušku méně. Jak to Praha zodpoví svým představitelům v Moskvě?
- oo POLOVINU PREMIE POJIŠTĚNÍ PRO PŘÍPAD NEZAMĚSTNANOSTI bude od 1. ledna t.r. ve všech podnicích organizovaných ve svazu švýcarského průmyslu kovů a strojírenského/Arbeitgeberverband schweizerischer Maschinen-und Metall-Industriellen/platit za všechny své zaměstnance zaměstnavatel. Tato dohoda, kterou uzavřel tento Svaz s příslušnými svazy odborovými, se týká pouze jeho členských podniků. Kdo jste pojištěni u naší odborové pojišťovny a pracujete v kovozpracující či strojírenské branži, informujte se u svých zaměstnavatelů a podle potřeby si pak vyžádejte od nás potvrzení o tom, že platíte své pojistné nám. Na základě tohoto potvrzení Vám pak bude zaměstnavatel polovinu pojistného pravidelně hradit. Není vyloučeno, že časem dojde k podobným ujednáním také v jiných odvětvích.
- oo V ŽENEVĚ se koná do 5.března 32. zasedání Mezinárodní komise pro lidská práva. Podle novinové zprávy se tu má jednat především o zvláště těžkém porušování lidských práv - slyšte - v Jižní Africe, v Chile a na území obsazeném Izraeli. To, co se děje v SSSR, v ČSR a na celém evr.východě, v Číně, ve Vietnamu, na Kubě atd. asi k těžkému porušování lidských práv nepatří!?

CO DALY NAŠE ZEMĚ SVĚTU

LITERÁRNÍ ODKAZ CYRILOMETODĚJSKÝ.

Tento odkaz je nesmírně bohatý a rozmanitý. Stručný výklad nestačí a není snadný. Nezachoval se žádný autograf/původní rukopis/těchto památek. I nejstarší pergamenové rukopisy jsou vzdáleny od svých archeotypů 100 až 150 let a prošly filtrem několika kopií. A.V. Isačenko odhaduje na 13 památek představujících tuto velkomoravskou literární tradici/Jazyk a povod Frizinských pamiatok 1943 str. 50/.

Řeč Moravanů se jen nepatrně lišila od slovanské řeči v okolí Soluně. Proto také písmo hlaholské, původně sestavené pro starobulharský makedonský dialekt, potřebovalo jen malé úpravy v novém pražském prostředí, z něhož vyrostl spisovný jazyk Moravanů a diferencoval se jazyk český a slovenský. Dokladem tohoto jsou Kyjevské listy, jediná památka s původní hlaholskou grafikou, kde je tato změna důsledně provedena. Jazyk starých Moravanů, zachovávající tradiční výrazové prostředky, byl již snažením tehdejšího soudobého života jazykem kulturním. Příchodem obou bratrů a jejich živým slovem a bohatou literární činností, původní i překladovou, dostalo se mu však mocného popudu k dalšímu rozmachu. Cyrilometodějský spisovný jazyk, ovlivněný místními zvláštnostmi moravskými, se pak stal vzorem. ^{jazyka pražského} Problém národnosti Solunských bratrů je stále aktuální. Vznikly o tom tři these. Za Řeky je pokládali J. Dobrovský, A.F. Hilferding, P.A. Lovrovskij a také F. Trivec. Fr. Snopek označil jejich matku za Slovan. Tuto thesei hájili též M.D. Pogodin, J.D. Beljajev, K. Jireček - ale V. Jagič vylučuje možnost, aby staroslovanský překlad Apoštola, vyznačující se jistou volností, ale vystihující všechny nuance řecké předlohy, pořídil rodilý Řek. Značnou nesnáze působí též určení roku sestavení slovanského písma: je to 6363 od stvoření světa, tedy podle byzantské éry r. 855, ale podle alexandrijské čili amianovské éry to odpovídá r. 863/Vašica, str. 19/.

Cyrilometodějská literatura začíná překladem evangelií, který přinesli slovanští apoštolové na Moravu z Byzance. Prvně to byl jen výbor evangeliálních čtení-evangeliář/aprakos/. Později byl na Moravě doplněn na čtvero evangelií dalším překladem. Obojí typ se zachoval v mnoha opisech, z nichž nejstarší pocházejí z konce 10. neb 11. stol. Nejdůležitější z nich jsou vatikánský kodex Assemanův, psaný hlaholicí, cyrilská "Saviina kniha" a dvě tetra-evangelia hlaholská-Zografské a Mariinské. Konstantin Cyril napsal řecky traktát, v němž vyložil zásady, jimiž se řídil při překladu evangeliáře do slovanštiny. Z tohoto překladu se zachoval jen jeden list pergamenový a ani jeden řádek není celý. Při překladu šlo Konstantinovi o srozumitelnost a výstižný smysl; to byla věc zásadní a uvědomělá. Podle Horálka vyznačoval se Konstantinův překlad vysokou úrovní překladové techniky a neobyčejnou promyšleností práce a stylizačním nadáním. A. Brückner v něm hodnotí nejznamenitější filologické dílo 9. stol., předčící starší Ulfiluv překlad bible do gótské štiny.

Doplnění evangeliáře na čtvero-evangelium za účasti spolupracovníků slovanských věrozvěstů, byl vynikající mezník v duchovním životě slovanského národa, první stupeň k překladu celé bible. Konstantin čin oslavil Předzpěvem "Proglosem"-básní. Skladbu objevil až r. 1858 A.F. Hilferding. Roman Jacobson ve svých studiích o staroslovanském verši poukázal na jedinečný význam této básnické skladby v dějinách středověké literatury. V žádné literatuře té doby ani později nenacházíme tak vřelého apelu k národu, aby dbal

o knihy ve své řeči. V Prologu je zmínka vedle evangelií též o Apoštolu a o Prorocích. Z toho patrno, že byl pořízen lekcionář i z ostatních mimoevangelijních knih Nového zákona. Ke kodifikaci celého překladu biblického došlo až v posledních letech života Metodějova.

Překlad ostatních knih biblických.

APOŠTOL: Ostatní knihy Nového zákona kromě evangelií bývají zahrnuty pod tento název. I tento spis byl přeložen na Moravě Cyrilem a Metodějem, původně zkráceně jako výbor perikop čili Praxapostol, později byl doplněn překlady ostatních částí. V. Jagič dilo hodnotí jako dilo vyznačující se dokonalostí jako u částí evangelií, v němž je volnost ducha, poněvadž se neváže úzkostlivě na řecký text.

ZALTÁŘ: Patří mezi nejstarší překlady cyrilometodějské. Slovanská legenda se přímo zminuje o tom, že Cyril po příchodu na Moravu učil své žáky jitřním a ostatním hodinkám, nešporům a kompletáři. Nejvěrněji se tento překlad zachoval v hlaholském rukopisu z 11. stol. v knihovně kláštera sv. Kateřiny na hoře Sinaj a byl dvakrát vydán. Toto dilo mělo nemalý vliv na vývoj velkomoravského spisovného jazyka.

STARÝ ZÁKON: O Novém zákoně a Žaltáři panuje mezi odborníky shoda. O překladu ostatních knih Starého zákona jsou pochybnosti. Obyčejně se cituje **slovanská legenda** o životě Metodějově. Jedni berou sdělení legendy doslovně, že Metoděj se dvěma knězi, tychografy, přeložil celý Starý zákon kromě knih Machabejských v osmi měsících. Jiní opět dávají legendě ten smysl, že Metoděj přeložil jen výbor ze starozákonních čtení pro účely bohoslužebné. J. Vais, který projevoval značné pochybnosti o hodnověrnosti legendy, se nakonec přiklonil k teoriím připouštějícím existenci úplného starozákonného překladu cyrilometodějského.

LITURGICKÉ DÍLO SLOVANSKÝCH APOŠTOLŮ.

Sinajský zlomek mešní liturgie: Zavedení slovanské řeči do liturgie Cyrilem a Metodějem za jejich působení na Velké Moravě mělo dalekosáhlý význam pro další kulturní vývoj slovanských národů. Otázka vzniku této liturgie a jejích prvotních forem není ještě po všech stránkách objasněna, přes velké úsilí tomu věnované. Slovanští apoštolové po příchodu na Moravu pořídili překlad nejpotřebnějších liturgických pomůcek. Bylo to nejen v obřadu byzantském ale i západním. Nepatrný zlomek tohoto překladu se zachoval na třech pergamenových listech psaných hlaholicí, které kdysi tvořily součást rukopisného sborníku tzv. Euchologia Sinajského z konce 11. stol. a jsou nepatrným zbytkem jeho ztraceného 1. dílu.

Sinajské zlomky mají vedle liturgické hodnoty i význam literární. R. Jacobson o nich uvádí, že byly složeny podle jistých básnických pravidel. Je v nich třeba spatřovat první veršové pokusy Cyrila, proslulého skladatele řeckých hymnů, v slovanském jazyce. Zde česky znějící ukázka: Modlitba při svlékání. Přijmi pokornou naši službu/tj. mešní officium/-Jsme tvoji nehodní služebníci-co jsme ti byli povinni vykonat-vykonali jsme pro naši slabost-a pro množství hříchů- atd.

Slovanská liturgie sv. Petra: Po bližším seznámení se s poměry na Moravě a v Panonii, kde již západní forma křesťanství zapustila hluboko kořeny, rozhodli se bratři, ještě před cestou do Říma, pro obřad západní. Tato nesnadná otázka byla řešena originálně a iniciativa je připisována duchovnímu vůdci moravské mise Cyrilovi, který nesáhl po mešním textu latinském nýbrž se přidržel tzv. liturgie sv. Petra, tj. řeckého překladu římské mše, později zasazeného do byzantského rámce. Z doby cyrilometodějské se nám nezachoval žádný

text, který by obsahoval slovanský překlad nejdůležitější části mešní liturgie, kanonu; z byzantského mešního kanonu čili tzv. anafory podává nám dosti obsáhlou ukázkou 2. zlomek Sinajský. Jediné mešní texty/zapadní/z tohoto období představují Kyjevské listy, ale ani ty se netýkají kanonu. Slovanský překlad liturgie Patrovy objevil biskup Porfirij Uspenskij v jednom rukopise kláštera na Athosu. Tato slovanská liturgie byla slavnostně schválena v Římě za Hadriána II r. 868 a pak i za Jana VIII bullou "Industriae Tuae" r. 880.

Kyjevské a Vídeňské listy: Kyjevské listy - sedm pergamenových listů obsahujících 10 mešních formulářů, celkem 38 modliteb, jsou nejvíce komentovaným textem staroslověnským. Jejich písmo představuje nejstarší typ hlaholice, který je nejbližší prvotnímu písmu sestavenému Cyrilem, před započatím moravské mise.

Listy ty neobsahují celý mešní text, nýbrž jen proměnlivé jeho části. Týž ráz pomocných knih k mešnímu obřadu nese zlomek dvou hlaholských listů označených "Vídeňské listy". Podle M. Weingarta řadí se k nejstarším hlaholským památkám svými jazykovými archaismy. Oboje listy, Kyjevské a Vídeňské, jsou opravdu nejdrahocennějšími památkami prvotní slovanské liturgie v našich zemích a nesou na sobě pečeť ducha Cyrilova.

Zpovědní řád velkomoravský: Tento řád, zachovaný v hlaholském Euchologiu Sinajském z 11. stol., je nepochybně původu velkomoravského a představuje praxi obvyklou na tomto území již před příchodem byzantské mise.

K příručkám pro kněze zpovědníky, tzv. penitencialům, se přidávala instrukce neboli řád pokání, který stanovil obřad pokání. Tyto řady nebyly nahodilé, byly brány autory ze soudobé praxe, která byla starší než jejich záznam, a měly pevnou formu.

Frizínské památky: Jsou to 3 církevně-slovanské texty slovinské redakce, které byly latinkou psány na prázdné stránky jednoho latinského kodexu; dříve byly chované v biskupské knihovně ve Frizinkách/Freising/, pak v Mnichově. Jejich vznik spadá do cyrilometodějského období, kdy byly původně napsány hlaholicí. M. Weingart napsal: "Kyjevské listy, Vídeňské listy, Frizínské památky a část Euchologia Sinajského náleží k sobě a tvoří skupinu, jejíž ztracené originály tvořily soubor liturgických textů moravsko-panonského ritu římského".

Legenda Chersonská čili řeč Cyrilova o přenesení ostatků přeslavného Klimenta. Všechny památky týkající se papeže Klimenta ve spojitosti s Konstantinem-Cyrilem a Metoděm zasluhují zvláštní pozornosti. Podle R. Jacobsona je třeba písňové úryvky připočítat k ostatním ukázkám počátku církevně-slovanského básnictví souvisejícího s moravskou misí solunských bratří. S.

+ + + + +

oo EDUARDO FREI, který byl šest let prezidentem Chile před smutně známým Allendem a který je členem t.č. zakázané chilské křesťansko-demokratické strany - vydal právě v Chile 90-stránkovou brožuru ostře kritisující současnou Pinochetovu nedemokratickou vládu. Je zajímavé nejenom to, že brožura mohla vyjít ale i to, že se Freiovi za to, v zemi s tak vykřičenou diktaturou, nic nestalo. Jak by něco takového asi dopadlo v Československu?

+ + + + +

TÍMTO ČÍSLEM VSTUPUJÍ ZPRÁVY ČSKP DO SVÉHO ŠESTÉHO ROČNÍKU
JEJICH REDAKCE PŘEJE VŠEM ČTENÁŘŮM DOBRÝ NOVÝ ROK 1976

ZPRÁVY ČSKP - Schlosstalstrasse 54 - 8406 Winterthur